

IZLAGANJA

Božidar Mrakovčić

ISUS I JAVNOST

Doc. dr. sc. Božidar Mrakovčić

UDK: 22.08[226.2/5 + 232] : 316.653

Prethodno priopćenje

Isusovo djelovanje obično nazivamo javnim. Članak se bavi odnosom Isusa i javnosti pred kojom on nastupa na temelju onoga što nam o tome sugeriraju evanđelja. Temi se pristupa sinkronijskom metodom s naglaskom na semantičku analizu. Najprije se analizira koliko mjesto, vrijeme i publika određuju njegovo djelovanje kao javno. U nastavku članka analizira se uzroke koji su doveli do konflikta između Isusa i tadašnje dominantne javnosti koju su sačinjavale vođe židovskog naroda i rimske vlasti. U ovom kontekstu raspravlja se i o interakciji između mnoštva, Isusa i njegovih protivnika te pokušava dati odgovor na pitanje zašto se dobiva dojam da Isus ima negativno mišljenje o tadašnjoj javnosti. U članku se nadalje govori o Isusovom povremenom povlačenju iz javnosti. Kao razlozi za to povlačenje navode se osobna molitva, izbjegavanje opasnosti i formacija učenika. Budući da je ovo zadnje najčešći razlog Isusovog povlačenja u sferu privatnosti u članku se tome pridaje posebna pozornost oslanjajući se pri tom ponajviše na Markovo evanđelje. Članak završava sa kratkim osvrtom na neke od Isusovih uputa učenicima s obzirom na njihovo ponašanje u javnosti. Sve navedene izreke pozivaju učenike da u biti nasljeđuju Isusov odnos prema javnosti: otvorenost, zauzetost, neustrašivost, razboritost, dosljednost.

Ključne riječi: Isus, javnost, privatnost, učenici, mesijanska tajna.

* * *

Uvod

Javnost možemo definirati kao „nama ljudima zajednički svijet ... kao prostor u kojem je svakome sve vidljivo i ušima dostupno,

prostor koji je dostupan kako pojedincu tako i različitim grupama ljudi, stvarnost koja na sve nas i te kako utječe¹. Opće je prihvaćena činjenica da se Isusovo djelovanje odvijalo dominantno u javnosti. Na čemu se temelji ova činjenica? Na koji način ovu tvrdnju potvrđuju mjesto, vrijeme i publika pred kojom Isus govori i djeluje? Tko sačinjava javnost u kojoj Isus djeluje? U kakvim su odnosima Isus i ta javnost? Što Isus kaže o toj javnosti? Kakve upute u odnosu na javnost daje svojim učenicima? Premda je njegovo djelovanje uglavnom javno lako je primijetiti da se Isus povremeno povlači od javnosti, najčešće u krug svojih učenika. Neke Isusove riječi i neka njegova djela samo su njima pridržana. Koja su to riječi i djela? Zašto Isus smatra da ona nisu za javnost? Kakav stav prema javnosti i privatnosti Isus traži od svojih učenika? Ovaj članak ima za cilj pokušati dati odgovor na ova i slična pitanja. U svjetlu Isusovog odnosa prema javnosti i privatnosti moći ćemo možda jasnije razlučiti kako se kršćani trebaju danas postaviti prema javnosti našeg vremena i kako u njoj nastaviti Isusovo djelo spasenja.

1. Gdje i kada Isus javno nastupa?

Ako pogledamo na kakvim je mjestima Isus vršio svoje poslanje onda je jasno da su to javna mjesta. Isus propovijeda, poučava, liječi, izgoni zloduhe, raspravlja po gradovima i selima Galileje i Judeje (Mk 6,56; Mt 9,35; 11,1; Lk, 13,22) najčešće pod vedrim nebom: uz Galilejsko more, u barci², na gori, na ravnu,³ na putu,⁴ pokraj zdenca.⁵ Od svih ovih geografskih oznaka kod sinoptika je najvažnije svakako Galilejsko more oko kojega se odvijao najveći dio Isusovog javnog djelovanja u Galileji. Potvrđuje to i upotreba

1 Ovu opisnu definiciju javnosti nalazimo u Herwig BÜCHELE, *Jesus und die Öffentlichkeit*, u: <http://www.uibk.ac.at/theol/leseraum/texte/186.html>. (10. 11. 2010.). Članak se izvorno nalazi u *Theologische Quartalschrift*, 165 (1985.) 1, str. 14-28.

2 Usp. Mk 4,1; Mt 13,2; Lk 5,3.

3 Prema Mateju Isus započinje svoje javno djelovanje Govorom na gori (Mt 5,1) obraćajući se svojim učenicima i mnoštvu. Brdo blaženstava se tradicionalno smješta na uzvisini nedaleko od Galilejskog jezera čija je okolica u Isusovo vrijeme predstavljala najnaseljeniji dio Palestine. Luka isti govor smještava „na ravnu“ (Lk 6,17).

4 Usp. Mk 10,17.46; Mt 20,30; Lk 9,57; 18,35.

5 Usp. Iv 4,6.

riječi „more“ kod Marka. Od 19 puta koliko on sveukupno koristi riječ „more“ (θάλασσα) čak 17 puta to čini u prvom dijelu svog evanđelja koje se obično naslovljava kao „Isusovo djelovanje u Galileji“ (Mk 1,14-8,26). U svih ovih 17 slučajeva termin θάλασσα označava Galilejsko more, dok u dva ostala slučaja označava more općenito (Mk 9,42; 11,23).⁶

Tijekom svog djelovanja u Galileji Isus prema sinopticima redovito nastupa i u židovskim sinagogama gdje su se subotom pobožni Židovi skupljali na čitanje Pisma i molitvu. Zanimljivo je uočiti da i Marko i Luka smještaju Isusov prvi javni nastup upravo u sinagogi, Marko u onoj u Kafarnaumu (Mk 1,21-28), Luka u onoj u Nazaretu (Lk 4,16-30). Objе perikope imaju kod oba evanđelista i programatski karakter, uz ostalo što se tiče i mjesta Isusovog djelovanja. Potvrđuje to i sumarij kojim Mk sažima Isusovo djelovanje u Galileji riječima: „I prođe svom Galilejom: propovijedao je u njihovim sinagogama i zloduhe izgonio“ (Mk 1,39).⁷

Isus kod sinoptika često javno nastupa i u privatnim kućama. Premda je kuća u antičko vrijeme, kao uostalom i danas, bila ponajprije mjesto za privatni život ukućana,⁸ ona je često poprimala javni karakter, npr. kad bi se privatna kuća koristila za gozbu ili pouča-

6 Za razliku od Marka koji riječ θαλασσα koristi 19 puta, Matej to čini 16 puta, a Luka samo 3 puta. Luka međutim koristi 5 puta riječ λίμνη, (jezero) precizirajući tako da se ne radi o Galilejskom moru, nego o Galilejskom jezeru. Budući da Matej i Luka slijede Markovu geografiju Isusovog javnog djelovanja (djelovanje u Galileji s kratkim izletom u poganske krajeve, put prema Jeruzalemu i kratko djelovanje u Jeruzalemu koje biva prekinuto mukom, smrću i uskrsnućem) i kod njih primjećujemo sličnu rasporedbu ovog termina kao i kod Marka. Ivan pak koristi termin θαλασσα samo 9 puta, uvijek u istom geografskom smislu. Na pozornicu Galilejskog, odnosno Tiberijadskog mora (usp. Iv 21) Ivan smještava tek čudesno umnoženje kruhova, hod po vodi i govor o kruhu života u šestom poglavlju te u dvadeset i prvom poglavlju ukazanje uskrslog Isusa pri čemu Petar prima prvenstvo.

7 Luka donosi čak dva slična sumarija gdje se kao privilegirano mjesto Isusovog javnog djelovanja spominje upravo sinagoga (Lk 4,15.44). Slična dva sažetka nalazimo i kod Mateja (Mt 4,23; 9,35), premda kod njega Isus započinje svoje javno djelovanje Govorom na gori (Mt 5,1). Ivan od Isusovog djelovanja smješta u sinagogu, i to onu u Kafarnaumu, samo jedan, ali vrlo važan govor – govor o kruhu života (Iv 6,59).

8 Život je u grčko-rimsko doba bio podijeljen na javnu i privatnu sferu. Javni život odvijao se na javnim prostorima kao što su bile tržnice, forumi, bazilike, hramovi, kazališta, cirkusi, kupališta, škole, trgovine... Kod Židova pak javni prostori bili su, uz tržnice i zdence na selima, u prvom redu sinagoge, škole za poučavanje, te jeruzalemski hram. U javnom životu sudjelovali su uglavnom muškarci. Žene pak nisu mogle obavljati javne službe, nego su uglavnom ostajale kod kuće koja je predstavljala privatni prostor. Usp. Ekkehard STEGEMANN, Ich habe öffentlich zur Welt gesprochen. Jesus und die Öffentlichkeit, u: *Jahrbuch für Biblische Theologie*, 11 (1996.), str. 104-106.

vanje. U tim slučajevima za kuću bi vrijedila ista pravila kao i za javne prostore.⁹ Sinoptici više puta izvještavaju kako Isus biva gost na gozbama u privatnim kućama, npr. kod Levija (Mk 2,15), Zakeja (Lk 19,1-10) ili pak kod nekog farizeja (Lk 7,36-50). Kod Ivana Isus započinje svoje javno djelovanje upravo za stolom u jednoj privatnoj kući u kojoj se odvijala svadbena gozba u Kani Galilejskoj (Iv 2,1-12).¹⁰ Privatna kuća je postajala javno mjesto i kad bi Isus u njoj poučavao (usp. Mk 2,1-12).

Prema sinopticima Isus zadnje dane svoga života nastupa u jeruzalemskom hramu. Izgoni trgovce iz hrama (Mk 11,15-19; Mt 21,12-17; Lk 19,45-48) i raspravlja sa svim utjecajnijim grupacijama ondašnjeg židovstva: s glavarima svećeničkim, pismoznancima, stariješinama, farizejima, herodovcima, saducejima, zakonoznancima (usp. Mk 11,27-12,37; Mt 21-23-22,46; Lk 20,1-44). Isusovim raspravama u hramu prisustvuje i silno mnoštvo (Mk 12,37) koje se skupilo u hram pred blagdan Pashe. Za razliku od sinoptika kod Ivana Isus boravi u Jeruzalemu ne samo jedanput i to ne tek nekoliko dana pred svoju smrt, nego više od dvije trećine svojeg javnog djelovanja. Isus je u Jeruzalemu za vrijeme blagdana, kad je grad pun hodočasnika, tj. kada najviše dolazi do izražaja njegova uloga religioznog i političkog centra židovskog naroda.¹¹ U Jeruzalemu Isus ozdravlja uzetoga (Iv 5,1-9), i slijepca od rođenja (9,1-41) tj. čini dva od sedam znamenja koje Ivan donosi. Međutim najčešće ga susrećemo kako sa Židovima raspravlja u hramu gdje se ne samo molilo i prinosilo žrtve, nego i poučavalo i raspravljalo o religioznim i političkim pitanjima.¹² Svjesni važnosti onoga što se događa u hramu Rimljani su smjestili svoje snage u tvrđavi Antonija koja je se nalazila uz sjeverni vanjski zid hramskog prostora. Sa njezinih bedema

9 Najbolje to pokazuje činjenica da su žene na takvim gozbama mogle prisustvovati samo uz vrlo restriktivne uvjete. Usp. Ekkehard STEGEMANN, *Ich habe öffentlich zur Welt gesprochen*, str. 106.

10 Svadbena gozba odvijala se više dana u zaručnikovoj kući. Usp. Adalbert REBIĆ, *Biblijske starine*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1983, str. 84-86.

11 Isus prema Ivanu u Jeruzalemu javno djeluje za vrijeme prve Pashe (2,13-3,21), jedne subote (5,1-47), za Blagdana sjenica (7,1-10,21), za Blagdan posvećenja hrama (10,22-39), za posljednje Pashe (12,12-50).

12 Riječ „hram“ (i'ero,n) dolazi kod Ivana 11 puta (2,14s; 5,14; 7,14.28; 8,2.20.59; 10,23; 11,56; 18,20) i gotovo uvijek eksplicitno ili implicitno označava mjesto njegova javnog djelovanja.

mogli su uspješno kontrolirati što se događalo u hramu. Koliko je veliki broj Židova hodočastio u Jeruzalem, osobito za blagdan Pashe pokazuje i činjenica da su rimski upravitelji smatrali potrebnim da tih dana i oni bude u Jeruzalemu.

2. Pred kime Isus javno nastupa?

Javan karakter Isusovom djelovanju daje i publika kojoj se Isus obraćao. Uz njegove učenike koji su gotovo redovito prisutni¹³ evanđelisti često spominju mnoštvo koje se tiska oko Isusa i koji hrli k njemu iz svih krajeva Palestine i okolice u kojima su živjeli Židovi: iz Galileje, Judeje, Jeruzalema, Idumeje, Transjordanije i iz okolice Tira i Sidona (Mk 3,7-8; usp. Lk 6,17-19; Mt 4,25).¹⁴ Uz mnoštvo tu su često i svećenički glavari, pismoznanci, farizeji, narodni starješine, saduceji, herodovci, tj. Isusovi protivnici s kojima Isus javno raspravlja.¹⁵ Imena gradova i sela koja evanđelisti spominju kao mjesto Isusovog djelovanja ukazuju na zaključak da se Isus kretao tamo gdje su živjeli isključivo Židovi ili gdje su oni bili barem većina. Sam Isus kod Mateja i Marka jasno daje do znanja da je „poslan samo k izgubljenim ovcama doma Izraelova“ (Mt 15,24; usp. Mk 7,27).¹⁶

Kod Ivana naprotiv imamo brojne Isusove izreke iz kojih bi se moglo zaključiti da je okvir Isusovog djelovanja ne židovski narod, nego „svijet“ (κόσμος), tj. čitavo čovječanstvo.¹⁷ On je Sin kojega

13 Kod tri od četiri evanđelista (Mt, Mk, Iv) Isus prije nego što će početi javno djelovati skuplja oko sebe svoje učenike koji će biti svjedoci cjelokupnog Isusovog javnog djelovanja. Najdosljedniji je u ovom smislu Marko prema kojemu Isus ništa nije učinio, a da pri tom nisu bili prisutni njegovi učenici.

14 U spominjanju mnoštva najdosljedniji je Marko. Kod njega riječ „mnoštvo“ (ο;οιοι) dolazi sveukupno 36 puta. Kod Mt ista riječ dolazi 48 a kod Luke, 36 put. Međutim jedino kod Marka izraz dolazi gotovo u svim poglavljima (osim u zadnjem koje ima 8 redaka). Kod Ivana pojam „mnoštvo“ nalazimo tek 19 puta.

15 Kod Ivana se najčešća Isusovi protivnici nazivaju „Židovi“. To je razlog zašto izraz „Židov“ (Vlo-udai/οι), ponajčešće u množini dolazi čak 67 puta, dok kod svih sinoptika zajedno samo 17 puta.

16 Marko naglašava da Isus ne ide u krajeve Tira i Sidona da bi javno nastupao: „Htio je da nitko ne sazna, ali se nije mogao sakriti...“ (Mk 7,24). Matej slično tome kaže da se Isus „povukao“ u krajeve tirske i sidonske. Usp. Mt 15,21.

17 Riječ kojmoj koja kod sinoptika dolazi samo 15 puta, a kod Ivana čak 57 puta, može imati u četvrtom evanđelju više značenja: a) svijet u smislu svemira od Boga stvorenoga (11,9; 17,5); b) ljudski svijet, čovječanstvo, tj. svijet koji je od Boga ljubljen (3,16) i od Krista spašen (4,42; 1,29;

je Bog poslao na svijet „da se svijet spasi po njemu“ (Iv 3,17); on je kruh Božji „koji silazi s neba i daje život svijetu“ (6,33); on je „Svjetlost“ koja je došla na svijet da nijedan koji u njega vjeruje „u tami ne ostane“ (12, 46). Premda je konačni domet Isusovog dolaska spasenje čitavoga svijeta – Ivan u njemu vidi „Jaganjca Božjega koji odnosi grijeh svijeta (Iv 1,29), a Samarijanci „Spasitelja svijeta“ (Iv 4,42) – ipak je okvir Isusovog stvarnog djelovanja zapravo židovski svijet.¹⁸ Potvrdu za to nalazimo u Isusovom odgovoru na pitanje velikog svećenika o njegovim učenicima i o njegovu nauku: „Ja sam javno govorio svijetu. Uvijek sam naučavao u sinagogi i u Hramu gdje se skupljaju svi Židovi. Ništa nisam u tajnosti govorio (Iv 18,20). Prvom rečenicom u ovom odgovoru Isus tvrdi da je njegovo poučavanje bilo javno (παρρησία). Javnost je definirana riječju „svijet“ (κόσμος). Drugom i trećom rečenicom Isus pojašnjava zašto se može reći za njegovo naučavanje da je bilo javno i tko je ta javnost (svijet) kojoj se obraćao. Isus nije govorio u tajnosti (ἐν κρυπτῷ), tj. na tajnim mjestima, nego je uvijek naučavao na javnim mjestima, tj. u sinagogi i u Hramu.¹⁹ Javnost kojoj se obraćao su „svi Židovi“ koji su se tamo sabirali, tj. i narod i njegove vođe.

Također u kontekstu muke Isus i kod sinoptika označava svoje naučavanje kao javno. Svjetini koja ga je došla uhiti pod okriljem noći Isus prigovara: „Kao na razbojnika izidoste s mačevima i toljagama da me uhvatite. Danomice bijah vam u Hramu, naučavah i ne uhvatiste me“ (Mk 14,48-49; usp. Mt 26,55; Lk 22,53). Izraz καθ' ἡμέραν u Mk 14,49 moguće je prevesti ne samo sa “svaki dan” ili “danomice” nego i s “danju”, „za danjeg svjetla“, što po značenju odgovara izrazu „javno“ (παρρησία) kod Ivana.²⁰

6,51); c) Ljudski svijet ukoliko je podvrgnut moći tame i neprijateljski prema Kristovu poslanju i njegovom djelu spasenja (17,9; 12,31; 16,33).

18 Jedino mjesto gdje Isus kod Ivana izlazi iz židovskog okvira jest njegov boravak među Samarijancima (Iv 4,1-42). Zanimljivo je primijetiti da Isus nije stupio u razgovor sa Grcima koji su ga prema Iv 12,20 htjeli vidjeti. Propovijedanje evanđelje u poganskom svijetu bit će zadaća Isusovih učenika i u tom smislu će oni činiti „veća“ djela nego što ih je Isus činio (usp. Iv 14,12).

19 Glagol „poučavati“ (dida,skw) dolazi kod Ivana sveukupno 10 puta, od čega se u 6 slučajeva odnosi na činjenicu da je Isus poučavao. Svih šest puta se izričito definira gdje je Isus naučavao: dvaput se kaže da je to bilo u sinagogi (6,59; 18,20), pet puta u hramu (7,14.28; 8,2; 8,20; 18,20).

20 Usp. Raymond E. BROWN, *Giovanni. Commento al Vangelo spirituale*, Assisi, 1979, str. 1014. Usp. također Anto POPOVIĆ, *Isusova muka i smrt prema Markovu evanđelju*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2009, 160. Popović tumači r. Mk 14,49 sljedećim riječima: „Isus svoje djelo-

Valja također primijetiti da kod Ivana i na drugim mjestima Isusovo djelovanje biva okarakterizirano kao „javno“. U Iv 11,25-26 neki Jeruzalemti slušajući Isusa kako naučava u hramu komentiraju: „Nije li to onaj koga traže da ga ubiju? A evo, posve otvoreno (παρησιάζ) govori i ništa mu ne kažu“. Na drugom pak mjestu Židovi traže od Isusa da im „otvoreno“ (παρησιάζ) kaže je li on Krist (Iv 10,24). Koliko god Isus otvoreno govorio Židovi ga nisu razumjeli, jer nisu htjeli prihvatiti njegovu riječ.²¹

3. Isusov konflikt s javnošću

Prema sinopticima Isus je naviještao radosnu vijest o kraljevstvu Božjem (usp. Mk 1,14-15; Mt 4,17; Lk 4,43). Poruku o kraljevstvu Božjem Isus je usko povezivao uz svoju osobu. U kraljevstvo se ulazi njega nasljeđujući. Kraljevstvo Božje je buduća stvarnost koja provaljuje u sadašnjost kroz njegovu osobu i djelovanje: „Ali ako ja prstom Božjim izgonim đavle, zbilja je došlo k vama kraljevstvo Božje“ (Lk 11,20). Novost logike kraljevstva Božjega koje Isus propovijeda je tako različita od uobičajene ljudske logike koja prožima javno mnijenje da Isus ne govori narodu kraljevstvu Božjem direktno, nego u prisposodobama.²² Nasuprot javnom mnijenju koje su nametnuli farizeji Isus ne zazire od zajedništva za stolom sa carinicima i grešnicima. Javno brani svoj stav: „Ne treba zdravima liječnika, nego bolesnima! Ne dođoh zvati pravednike, nego grešnike“ (2,17). Ovakvim ponašanjem Isus je izlazio iz okvira uobičajenog i općeprihvaćenog.

Najveću novost u odnosu na uobičajeno predstavljao je Isusov autoritet koji narod prepoznaje odmah na početku njegova djelovanja kao nešto posebno: „Bijahu zaneseni njegovim naukom. Ta učio ih je kao onaj koji ima vlast, a ne kao pismoznanci“ (Mk 1,22). Isus

vanje nije prikrivao, nije skrovito naučavao, nego je *javno* i otvoreno naučavao u hramu, najjavnijem, najotvorenijem mjestu, i to je činio *za dana*“.

21 Brown komentira da je Isusova riječ koliko god bila otvorena i sama po sebi tajanstvena, zbog svoje dubine u koju vjernika može uvesti tek Duh Sveti. Usp. Raymond E. BROWN, *Giovanni*, str. 1014.

22 Parabola ili usporedba predstavlja način uvjeravanja koji se obično koristi kada je poruka koju se želi prenijeti nezgodna, prema ljudskim kriterijima neprihvatljiva ili nadilazi ljudsko iskustvo.

se naime ne ograničava na tumačenje Pisma nego govori kao onaj tko izravno poznaje volju Božju. Istim autoritetom Isus kod Mateja izriče poznate antiteze u Govoru na gori: „Čuli ste da je rečeno.... A ja vam kažem...“ (Mt 5,21-22). Isusov autoritet još se jasnije očituje u praštanju grijeha i liječenju subotom. Na prigovor protivnika Isus odgovara još izazovnije: „...vlastan je Sin čovječji na zemlji otpuštati grijeh!“ (Mk 2,10); „...Sin čovječji gospodar je subote“ (Mk 2,28). Pitanja Isusovog autoriteta na poseban će način kod sinoptika izazvati izgon trgovaca iz hrama. Na pitanje glavara svećeničkih, pismoznanaca i stariješina, tj. svih triju komponenta vrhovnog vijeća ili sinedrija, o naravi i izvoru autoriteta s kojim je to učinio Isus ne daje direktan odgovor, jer zna da ga oni ne bi prihvatili (Mk 11,27-33; Mt 21,23-27; Lk 20,1-8). Kada bude pred tom istom publikom dao otvoren odgovor o naravi svog mesijanskog i božanskog autoriteta, bit će proglašen krivim za bogohuljenje i osuđen na smrt (Mk 14,62-64).

Tko se usudi ići protiv struje javnog mnijenja riskira konflikt. To se dogodilo i Isusu. Dok mu se narod divio i čudio, moć vladajuće represivne javnosti mu se otvoreno usprotivila. Radi se o javnosti kojom su dominirale vođe židovskog naroda kao i različite intelektualno – duhovne struje u židovstvu onog vremena. Četvrto evanđelje prikazuje dominantnu židovsku javnost kao izrazito represivnu. Narod se nije usuđivao otvoreno (παρρησία) iznositi svoje mišljenje o Isusu „zbog straha od Židova“ (Iv 7,13). Prema Ivanu i mnogi glavari, tj. članovi sinedrija,²³ vjerovali su u Isusa, ali se to nisu usuđivali javno priznati zbog straha od farizeja da ne budu izopćeni iz sinagoge (Iv 12,42).²⁴

S druge strane ta represivna javnost židovskih vođa bila je ovisna od one javnosti koju je predstavljala, tj. ovisila je o narodu. Sinoptici na više mjesta naglašavaju da su vođe židovskog naroda htjeli Isusa uhvatiti tijekom njegovog javnog djelovanja u Jeruzalemu,

23 Tako izraz *arcwn* („glavar“) tumači Raymond E. BROWN, *Giovanni*, str. 628.

24 U Iv 9,22 se kaže da su „Židovi“ donijeli odluku da svatko tko vjeruje u Isusa bude izbačen iz sinagoge. Iv 12,42 sugerira pak da su tu odluku donijeli farizeji. Čini se da ova dva retka reflektiraju više situaciju prve Crkve nego onu iz Isusova vremena. Naime navedenu odluku farizeji su konkretno donijeli na rabinskoj sinodi u Jamniji 90. po Kr. Međutim ostaje činjenica da su se farizeji i za Isusova vremena služili metodom pritiska.

ali se nisu osuđivali zbog straha od naroda koji je Isusa rado slušao. Možda je u ovom smislu najreprezentativniji Luka: „I danomice naučavaše u Hramu. A glavari su svećenički i pismoznanci tražili kako da ga pogube, a tako i prvaci narodni, ali nikako naći što da učine jer je sav narod visio o njegovoj riječi“ (Lk 19,47-48).²⁵ Javni predstavnici naroda žive od javnog priznanja tog istog naroda. Strah da ih narod neće podržati u njihovom djelovanju protiv Isusa pokazuje se kao učinkovita Isusova zaštita.²⁶

Za razliku pak od židovskih vođa Isus se nije dao uvjetovati od javnosti. Nije se bojao ući u konflikt. Štoviše bio je svjestan da njegova novost mora proizvesti konflikt s javnošću. Isus izaziva nemir javnosti, jer traži promjenu: „Ne mislite da sam došao mir donijeti na zemlju. Ne, nisam došao donijeti mir, nego mač“ (Mt 10,34). Isus ne prihvaća nikakve prilagodbe, oblike tobožnjeg mira, lažna slaganja, pasivna kimanja glavom, pri čemu se žrtvuje i istina i pravda. Naprotiv jasno i s autoritetom onoga koji poznaje volju Božju iznosi svoje stavove koji su često u suprotnosti sa stavovima tadašnje dominantne javnosti, odnosno predstavljaju njezinu kritiku. Izjavom „Nitko ne može služiti dvojici gospodara. ...Ne možete služiti Bogu i bogatstvu“ (Mt 6,24; usp. Lk 6,13) indirektno je prozvao imućnike i njihovu navezanost na bogatstvo nazvao idolopoklonstvom. Farizejima i pismoznancima je javno prigovorio da svoje ljudske predaje stavljaju ispred volje Božje (usp. Mk 7,8). Štoviše javno ih je nazvao licemjerima, i optužio ih da jedno govore, a drugo čine (usp. Mt 23). Ušao je u sukob i sa svećeničkim glavarima kada ih je optužbom da su kuću Božju pretvorili u „pećinu razbojničku“ indirektno nazvao razbojnicima (Mk 11,15-17). Propovijedajući nenasilje i ljubav prema neprijateljima (usp. Mt 5,38-48) Isus se zasigurno zamjerio i zelotima koji su ga zbog toga vjerojatno smatrali izdajicom.

Ono što je sve njih najviše pogađalo bila je činjenica što je Isus od svih njih tražio promjenu autoritetom Mesije i Sina Božjega koji mu oni nisu priznavali, nego su ga proglasili bogohulnikom i

25 Usp Lk 20,6-19; Mk 11,18-19.32; 12,12; Mt 21,45-46; 26,5. Kod Ivana naprotiv nije mnoštvo koje služi kao obrana Isusu, nego on sam uspijeva umaći Židovima koji ga žele ubiti (usp. Iv 8,59 10,39; 11,53-54).

26 Usp. Herwig BÜCHELE, Jesus und die Öffentlichkeit, u: <http://www.uibk.ac.at/theol/leseraum/texte/186.html>. (10. 11. 2010.)

varalicom. Na osobit je način Isusova mesijanska pretenzija smetala rimskoj vlasti i židovskoj eliti koja je s njome surađivala. Rimski je vlast u svakom pojedincu koji bi povukao za sobom masu vidjela mogućeg pobunjenika i kao takvog ga tretirala. Premda Isusov pokret nije bio politički, kao takav je protumačen i Isus je završio na križu s optužbom političkog pobunjenika. Najbolje to ilustrira natpis na križu koji je sažeto definirao njegovu krivnju: „Isus Nazarećani, kralj židovski“ (Iv 19,19). Tako se na koncu židovskoj javnosti u odbacivanju Isusa pridružila i rimska javnost.

U osudi Isusa na smrt sudjelovalo je i mnoštvo koje je tijekom Isusovog javnog djelovanja bilo na svoj način uz Isusa i predstavljalo javnost koja ga štiti. Međutim u presudnom času mnoštvo, istina izmanipulirano od svojih vođa, okreće Isusu leđa i viče „Raspni ga!“ (usp. Mt 27,20-23; Mk 15,11-15). Uzevši sve ovo zajedno ne čudi to što Isus kod sinoptika ima o svojem naraštaju prilično negativno mišljenje i naziva ga naraštajem „opakim“, „preljubničkim“ i „grešničkim“ (usp. Mt 12,39; Mk 8,38)²⁷. Umjesto da na njegov pojavak i poslanje odgovori vjerom, Isusov naraštaj je odgovorio nevjerom. Nevjera je razlog negativnog poimanja javnosti i kod Ivana. Židovski svijet, barem njegov veći dio, u koji je Isus kao Svjetlo došao nije ga niti upoznao niti prihvatio, niti povjerovao u njegovo ime (usp. Iv 1,9-12).

4. Razlozi Isusovog povremenog povlačenja iz javnosti

4.1. *Molitva*

Premda je Isusovo djelovanje bilo dominantno javno, tj. odvijalo se na javnim mjestima u vrijeme kad je na tim mjestima bilo najviše svekolikog svijeta, sinoptici izvještavaju da se Isus sam ili sa svojim učenicima s vremena na vrijeme povlači na samotna mjesta - ponekad je to samotno mjesto brdo - da bi se molio. Marko izvještava da se Isus povlači na samotno mjesto i tamo se sam moli u rano jutro (Mk 1,35), nakon što je prethodnog dana u Kafarnaumu

²⁷ Pojam *genea*, (naraštaj) dolazi kod sinoptika sveukupno 33 puta, a od toga 25 puta se odnosi židovski narod Isusovog vremena. Victor HASLER, *genea*, u: Horst BALZ – Gerhard SCHNEIDER (ur.), *Exegetical Dictionary of the New Testament*, I., Edinburgh, 1990., str. 241.

poučavao u sinagogi, izagnao zloduha, izliječio Petrovu punicu i nakon zalaska sunca izliječio sve bolesnike koje su mu donijeli (usp. Mk 1,21- 34). Nakon jutra provedenog u molitvi Isus se neće vratiti u Kafarnaum gdje ga željno čekaju nego će ići u druga mjesta da naviješta evanđelje, jer je za to poslan. Drugi put se kod Marka Isus sam povlači na brdo da moli nakon što je čudesno nahranio mnoštvo (Mk 6,46; usp. Mt 14,23). Svoje javno djelovanje Isus dakle prekida u trenucima kad je ljudski govoreći najuspješniji i povlači se na molitvu da bi potom nastavio svoje djelovanje ravnajući se ne po ljudskim željama, nego po Božjoj volji. U svom javnom djelovanju Isus nije bio ovisan o javnosti, niti je trebao podršku javnosti da bi se osjećao jakim. Njegova snaga i autoritet u javnom djelovanju proizlazila je iz njegovog jedinstvenog odnosa s Bogom. Isusov sinovski odnos prema Bogu očituje se upravo u intenzivnoj komunikaciji s njime u molitvi.

Luka od svih sinoptika najčešće spominje molitvu kao razlog Isusovog povlačenja. Želio je naglasiti da je izmjenjivanje javnog djelovanja i povlačenja na molitvu bilo u Isusovom životu nešto redovito pa je to izrazio u formi sumarija: „Glas se o njemu sve više širio i silan svijet grnuo k njemu da ga sluša i da ozdravi od svojih bolesti. A on se sklanjao na samotna mjesta da moli“ (Lk 5,15-16).²⁸ Karakteristika je evanđelista Luke da se kod njega Isus povlači na molitvu prije nekih važnih događaja: prije ustanove dvanaestorice (Lk 6,12), prije Petrove vjeroispovijesti (Lk 9,18), prije preobraženja (Lk 9,28), prije nego što će svoje učenike naučiti Očenaš (Lk 11,1). Kod sva tri sinoptika Isus se povlači sa svojim učenicima na molitvu neposredno prije svoje muke (Mk 14,32-42; Mt 26,36-46; Lk 22,39-46).

4.2. Izbjegavanje opasnosti

Matej u svom evanđelju četiri puta govori o Isusovom povlačenju koristeći glagol ἀναχωρέω koji uz „otići“ znači i „povući se“,

²⁸ Kako bi dodatno podcrtao redovitost njegovog povlačenja na molitvu izrazio je to ne običnim nego perifrastičnim imperfektom: h=n u' pocwrw/n evn tai/j evrh,moij kai. proseuco,menoj.

„skloniti se“.²⁹ Povod povlačenja je uvijek neka opasnost: u 4,12 Isus se povlači u Galileju nakon uhićenja Ivana Krstitelja; u 12,15 razlog sklanjanja je odluka farizeja da ga ubiju; u 14,13 Isus se sklanja na samotno mjesto nakon što je čuo za smrt Ivana Krstitelja; u 15,21 povlači se u krajeve Tira i Sidona nakon rasprava s pismoznancima i farizejima koji su došli čak iz Jeruzalema da bi mu prigovorili što njegovi učenici ne poštuju predaje starih. Samo u zadnja dva slučaja je jasno da Isus želi privremeno prekinuti svoje javno djelovanje. Međutim u tome ne uspijeva jer ga mnoštvo slijedi i na samotna mjesta, a glas o njemu pretječe ga i u poganskim krajevima. Na kraju usprkos opasnosti Isus nastavlja svoje javno djelovanje. Slično takvi pokušaji završavaju i kod Marka kad se Isus zadržava na samotnim mjestima da bi izbjegao preveliku popularnost kao čudotvorac (usp. Mk 1,45) ili onda kad se povlači na samotno mjesto da bi se odmorio sa svojim učenicima (Mk 6,31-32). U oba slučaja narod ga pronalazi i Isus ne može ostati ravnodušan na njegove potrebe. Kod Ivana je Isus uspješniji kada odluči povući se privremeno od javnosti: nakon umnoženja kruhova kako bi izbjegao namjeru Židova da ga pograbe i zakralje (Iv 6,15); nakon Lazarova uskrsnuća kad su Židovi odlučili da ga ubiju (Iv 11,54).

4.3. Formacija učenika

Isus je prema sinopticima znao osigurati trenutke privatnosti i intimnosti i to ne samo za osobnu molitvu, nego i za formaciju svojih učenika. Isusu je do njegovih učenika bilo osobito stalo jer ih je izabrao da nakon njegove smrti i uskrsnuća nastave u svijetu njegovo poslanje i za to ih je unaprijed spremao. Ciljevi koje je Isus htio postići formirajući svoje učenike uočljivi su kod svih sinoptika, ali osobito kod Marka.³⁰ Za razliku od naroda kojemu je govorio o kraljevstvu Božjem u prisposodobama, jer još nije bio spreman za otvoren govor, svojim učenicima je nasamo sve objašnjavao (Mk 4,10.34). Tijekom Isusova javnog djelovanja u Galileji Isus je rijetko

29 Usp. Frederick W. DANKER, *Greek - English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, Chicago - London, 2000., str. 75.

30 Matej i Luka su preuzeli većinu Markovih učeničkih perikopa kao i Markovu geografiju Isusova javna djelovanja.

uspijevao biti sa svojim učenicima na samo. Privilegirani trenuci za učeničku pouku bila su tri prijelaza preko Galilejskog jezera kad je Isus biti sam sa svojim učenicima u barci. Kod prvog prijelaza samo pred njima pokazao je svoju moć nad vjetrom i valovima (Mk 4,35-41). Oni su se tada po prvi put otvoreno zapitali o njegovom pravom identitetu: „Tko li je ovaj da mu se i vjetar i more pokoravaju?“ (Mk 4,41). Tajna njegove osobe doći će još više do izražaja kod drugog prijelaza kada bude došao k njima noću hodajući po vodi i predstavio se sa izrazom „Ja sam“ (Mk 6,50) koji predstavlja skraćenu verziju Božjeg starozavjetnog imena „Ja sam koji jesam“ (Izl 3,14). Kod trećeg pak prijelaza Isus će iskoristiti trenutak intime i njihovu zabrinutost za kruh da ih otvoreno prekori za njihovo nerazumijevanje (Mk 8,14-21). Do kakvog to razumijevanja želi dovesti svoje učenike bit će jasno malo kasnije. Isus će se naime u Mk 8,27 zaputiti sa svojim učenicima prema krajevima Cezareje Filipove gdje će neometan od mnoštva postavati svojim učenicima pitanje što o njegovu identitetu kažu ljudi, a što oni. Na Isusovo pitanje Petar u ime svojih sudrugova odgovara ispovijedajući Isusa Kristom (Mk 8,29). Isus na ovo dostignuće učenika reagira strogom zabranom da nikome o tome ne govore (Mk 8,30). Na sličan način Isus je prije toga tijekom svog javnog djelovanja u Galileji zabranjivao zlodusima da ga prokazuju (usp. Mk 1,25.34; 3, 11-12) i bolesnima da naokolo razglašuju kako ih je ozdravio (usp. Mk 1,44; 5,42; 7,34). Razlog ovih zabrana postaje jasniji kada Isus odmah nakon Petrove vjeroispovijesti, opet isključivo u krugu svojih učenika, po prvi put bude navijestio svoju muku, smrt i uskrsnuće. Petar reagira na takav naviještaj pokušajem da odvrati Isusa od takve ideje, jer ne razumije kako Isus može izvršiti svoje mesijansko poslanje ako bude ubijen? (usp. Mk 8,31-33). Ovakva Petrova reakcija otkriva kakvog je mesiju očekivao izraelski narod Isusova vremena: političkog osloboditelja od Rimljana. Isus je zabranama nastojao spriječiti otkrivanje svog mesijanskog identiteta jer je znao da bi bio shvaćen kao politički mesija. Bilo bi to pogubno kako za Isusovo poslanje, tako i za sam narod.³¹ Isus zna da politički mesijanizam vodi ka teokraciji u kojoj ne vlada Bog nego fabricirani

31 Na sličan način se Isus povlači i u Ivanovom evanđelju kad ga žele pograbbiti i postaviti kraljem (Iv 6,15).

bog koji u konačnici postaje sredstvo ljudi. Politički mesijanizam je uvijek uzaludni pokušaj stvoriti beskonačno sa sredstvima konačnog.³²

Svojim odlaskom prema Cezareji Filipovoj Isus je na neki način već započeo svoju put prema Jeruzalemu (Mk 8,27-10,52) tijekom kojega će imati najviše prilike da bude sam sa svojim učenicima i da ih poučava nasamo.³³ Tijekom tog puta Isus će sveukupno tri puta nasamo svojim učenicima govoriti o svojoj nadolazećoj muci smrti i uskrsnuću u Jeruzalemu (Mk 8,31; 9,31; 10,33-34). Razlog ovom ponavljanju je s jedne strane važnost stvari, a s druge strane otpor učenika da prihvate takvu sudbinu svog učitelja. Na prvi izvještaj Petar reagira odvrćanjem Isusa od toga puta. Na drugi i treći izvještaj učenici odgovaraju bježeći od teme u raspravo o tome tko bi bio među njima najveći (Mk 9,32-34), ili tko će sjediti njemu s lijeva i zdesna u njegovu kraljevstvu (Mk 10,35-45). Možemo samo zamisliti kako bi narod reagirao na slične Isusove riječi.³⁴ Zabrana govora o Isusovom mesijanstvu neće imati više smisla nakon Isusove smrti i uskrsnuća. Onda će biti jasno kakav je Isus Mesija i kako valja shvatiti njegovo mesijansko poslanje. Zato Isus dok silaze s gore preobraženja naređuje svojim učenicima „da nikomu ne pripovijedaju što su vidjeli dok Sin Čovječji od mrtvih ne ustane“ (Mk 9,9). Tijekom svog kratkog boravka u Jeruzalemu Isus će uglavnom biti u hramu. Sa svojim će učenicima biti sam dok bude iz Betanije dolazio u Jeruzalem. Tijekom tog puta proklet će smokvu i objasniti samo svojim učenicima značenje tog proročkog čina (Mk 11,20-25). Osim toga isključivo učenicima uputiti će svoju eshatološku besjedu sa Maslinske gore.³⁵ Na koncu zadnje svoje sate prije uhićenja provesti će samo sa svojim učenicima blagujući Pashu pri čemu će

32 Usp. Herwig BÜCHELE, Jesus und die Öffentlichkeit, u: <http://www.uibk.ac.at/theol/leseraum/texte/186.html>. (10. 11. 2010.)

33 Isus i njegovi učenici kod Marka često koriste kuću da bi se odvojili od mnoštva, odnosno od javnosti. Kuća u takvim slučajevima postaje mjesto gdje Isus svojim učenicima daje dodatna objašnjenja o vanjskoj i unutarnjoj čistoći (7,17), o izganjanju zloduha (9,28), o nerazrješivosti ženidbe (10,10) ili ih poučava o važnosti služenja (9,33). Većina ovih slučajeva dolaze upravo tijekom Isusovog puta prema Jeruzalemu.

34 Kod Ivana kad je Isus rekao dao odlazi Židovi su protumačili da se Isus kani ubiti. Usp. Iv 8,21-22.

35 Kod Marka Isus upućuje svoj eshatološki govor samo četvorici učenika: Petru, Jakovu, Ivanu i Andriji.

ustanoviti euharistiju i moleći se na Maslinskoj gori (Mk 14,12-42; Mt 26,17-46; Lk 22,7-46). Za razliku od sinoptika kod Ivana nema dugog opisa Isusovog puta iz Galileje u Jeruzalem. Međutim i kod Ivana Isus je sam sa svojim učenicima tijekom posljednje večere (Iv 13,1-30) nakon koje slijede oproštajni govori (Iv 13,31-17,26) upućeni isključivo učenicima. U njima Isus ne govori samo o tajni svoje osobe, nego i o tajni života Presvetog Trojstva.

Možemo dakle ukratko zaključiti da je Isus neke dijelove svoga nauka kao i neke događaje snažnog objaviteljskog karaktera (smirivanje oluje, hod po vodi, preobraženje) rezervirao isključivo za svoje učenike. Međutim Isus to ne čini zato da bi stvorio neku zatvorenu zajednicu, niti da bi samo njima prenio neku tajnu nauku, nego zato da ih pripremi za poslanje koje će oni u budućnosti imati. Sve ono što im je Isus nasamo rekao oni će kasnije javno propovijedati: „Što vam govorim u tami, recite na svjetlu; i što na uho čujete, propovijedajte na krovovima“ (Mt 10,27; usp. Lk 12,2-3). Razlog zašto Isus ne govori javno neke stvari možda najbolje objašnjava Marko kada Isusov govor u prisposodobama završava riječima: „Mnogim takvim prisposodobama navješćivaše im Riječ, kako već mogahu slušati. Bez prisposodbe im ne govoraše, a nasamo bi svojim učenicima sve razjašnjavao“ (Mk 4,33-34). Forma sumarija sugerira da je ovo bio uobičajeni način Isusovog djelovanja.³⁶ Isus je znao procijeniti koliko je narod spreman primiti. U biti prilagođavao se njihovoj sposobnosti shvaćanja. Svoje učenike je pak posebno spremao imajući u vidu njihovo buduće poslanje.

5. Neke Isusove upute učenicima s obzirom na javnost

Što se pak tiče ponašanja učenika Isus traži od njih povlačenje u privatnost samo onda kad postoji opasnost zloupotrebe javnosti za vlastitu promociju, za sebične interese. Poučavajući o molitvi, postu i milostinji Isus upozorava: „Pazite da svoje pravednosti ne činite pred ljudima da vas oni vide. Inače, nema vam plaće u vašeg Oca koji je na nebesima“ (Mt 6,1). Što se pak tiče naviještanja evanđelja

³⁶ Usp. Klemens STOCK, *Marco. Commento contestuale al secondo Vangelo*, Roma, 1997., str. 44.

i svjedočenja Isus traži od svojih učenika apsolutnu javnost: “Što vam govorim u tami, recite na svjetlu; i što na uho čujete, propovijedajte na krovovima.” (Mt 10,27); “Vi ste svjetlost svijeta. Ne može se sakriti grad što leži na gori. Niti se užiče svjetiljka da se stavi pod posudu, nego na svijećnjak da svijetli svima u kući. Tako neka svijetli vaša svjetlost pred ljudima da vide vaša dobra djela i slave Oca vašega koji je na nebesima” (Mt 5,14-16). S druge pak strane Isus upućujući svoje učenike u misije upozorava ih da ih šalje „kao janjce među vukove“ i poziva ih da budu „mudri kao zmije, a bezazleni kao golubovi“ (Mt 10,16). Mira između vuka i janjeta ne može biti. Vuk će uvijek po svojoj naravi biti nasilan prema janjetu. Isusovi učenici koji u skladu s Isusovom riječi moraju biti blagi (usp. Mt 5,38-42) imat će uvijek posla s protivnicima koji će biti prema njima nasilni i grabežljivi kao vukovi. Kako se navjesticitelji evanđelja moraju u tim prilikama ponašati? Ne smiju odustati od svoje bezazlenosti i blagosti, ali trebaju s druge strane biti razboriti, oprezni i učiti se od zmije što se tiče preživljavanja: znati se koji put pritajiti i nečujno se na neko vrijeme povući,³⁷ kao što je to i Isus znao učiniti u opasnim situacijama tijekom svoga javnog djelovanja. Sličnu poruku, gotovo kao princip pastoralne metodologije, Isus je uputio svojim učenicima i slijedećim izrekama: „Ne dajte svetinje psima! Niti svoga biserja bacajte pred svinje da ga ne pogaze nogama pa se okrenu i rastrgaju vas“ (Mt 7,6). Obje slikovite izreke imaju isti smisao: ne srljati s naviještanjem evanđelja ljudima za koje možemo opravdano pretpostaviti da ga neće prihvatiti nego izrugati i prezreti i tako prouzročiti protivni učinak.³⁸ I Isus je tako činio. Glavarima svećeničkim, pismonožcima i starješinama nije htio otkriti kojom vlašću je izagnao trgovce iz hrama (usp. Mk 11,33). Pred Herodom i Pilatom je šutio, jer je znao da im nema smisla govoriti (usp. Lk 23,9; Mk 15,5). Usprkos svoj razboritosti i opreznosti učenik mora biti svjestan da ne

37 Usp. Ortensio da SPINETOLI, *Matteo. Il vangelo della chiesa*, Asisi, 1971., str. 313; William D. DAVIES – Dale C. ALLISON, Jr., *The Gospel according to Saint Matthew. A critical and exegetical commentary*, II., Edinburgh, 1998., str. 181.

38 Usp. Ortensio da SPINETOLI, *Matteo*, 227-228. Autor smatra da su obje slike netočno prevedene s aramejskog. U originalu se ne radi o davanju svetinja psima i bacanju biserja pred svinje nego o stavljanju psu oko vrata ogrlice od biserja i kićenju svinjine njuške dragocjenim biserjem. U svakom slučaju smisao ostaje isti.

može u konačnici izbjeći progonstvo i trpljenje. Ivanovo evanđelje je u ovome najjasnije: Nije sluga veći od svoga gospodara. Ako su mene progonili, i vas će progoniti“ (Iv 15,20). Svjestan moći koju javnost ima nad pojedincem Isus upozorava svoje učenike: „Doista, tko se zastidi mene i mojih riječi u ovom preljubničkom i grešničkom naraštaju - njega će se stidjeti i Sin Čovječji kada dođe u slavi Oca svoga zajedno sa svetim anđelima.“ (Mk 8,38). Kad je u pitanju nasljedovanje Isusa učenik treba slijediti ne logiku svijeta, tj. ljudsku logiku, logiku javnosti, nego Božju logiku, paradoksalnu logiku Isusovih riječi prema kojoj najveća vrijednost nije zemaljski život, nego zajedništvo s Isusom (Mk 8,34-37). Isus nadalje naglašava da je za učenika presudan ne sud javnosti, nego sud Sina Čovječjega kada dođe u slavi.

Usprkos ovoj pouci i opomeni kada dođe kritičan trenutak Isusovog uhićenja učenici će reagirati po ljudskoj logici i spašavati svoju kožu. Izabrat će radije sramotu bijega, nego vjernost Isusu Kristu (usp. Mk 14,50-51). Petar će se iz straha za svoju vlastitu sigurnost pred sluškinjom posramiti svojeg učenja i tri puta Isusa zatajiti. U isto vrijeme Isus će neustrašivo i javno pred sinedrijem ispovjediti svoj identitet Krista i Sina Božjega (usp. Mk 14,53-72). Za razliku od Petra koji je popustio pred pritiskom javnosti sačinjene od bezopasnih slugu, Isus neće zatajiti svoje kraljevsko, mesijansko dostojanstvo niti pred sinedrijem koje ga može osuditi na smrt niti kasnije pred Pilatom koji tu presudu ima moć provesti (usp. Mk 15,2).³⁹

U svojoj eshatološkoj besjedi Isus je nagovijestio svojim učenicima da i njih kao navjestitelje evanđelja u budućnosti čeka sudbina slična njegovoj: „Predavat će vas vijećima i tući vas u sinagogama, pred upraviteljima i kraljevima stajat ćete zbog mene, njima za svjedočanstvo“ (Mk 13,9). Poučeni svojim iskustvom pada tijekom Isusovog uhićenja, ohrabreni postupkom Uskrsloga koji ih zbog njihove nevjere nije odbacio i osnaženi darom Duha kojega će

39 Naglašavajući s jedne strane Isusovu hrabrost u ispovijedanju a s druge strane nevjeru učenika koji su se Isusa posramili Marko u svojem evanđelju poručuje čitateljima koji se nalaze kao kršćani u diskriminirajućem položaju da slijede Isusov svijetli primjer. Međutim čitatelj zna da su se Petar i učenici nakon pada vratili Isusu, da im je on kao uskrsli oprostio, i da su kasnije, osnaženi Božjim Duhom, hrabro javno posvjedočili svoju vjeru vlastitom krvlju. Dakle i učenici su im primjer, osobito ako su se i oni posramili Krista i sad mu se žele vratiti.

u međuvremenu primiti učenici će u budućnosti biti spremni davati javno svjedočanstvo i slijediti vjerno svoga Učitelja, ne samo u životu, nego i u smrti.

Zaključak

Javnost je u evanđeljima prikazana uglavnom kao negativna stvarnost koja ne prihvaća Isusa. Isus pak ne bježi od te javnosti nego javno pred njom nastupa. Sama činjenica da je Isusovo djelovanje javno upućuje na zaključak da objava i spasenje koje on donosi nije upućeno tek nekom uskom krugu ljudi nego čitavome svijetu. Nije samo Isusovo djelovanje bilo javno, nego i njegova smrt. Raspet je pod vedrim nebom ispred zidina Jeruzalema na Golgoti, a na križu mu je bio natpis na tri jezika, da svi mogu čitati zašto je umro. S druge strane javnost Isusovog djelovanja i smrti kazuje da Isus ne želi ozdraviti samo nutrinu pojedinaca, nego želi ozdravljenje svih područja života uključivo i javnost. Kršćanin treba biti spreman na to da će zbog svojih vjerničkih stavova naići na otpor javnosti koja se u pravilu ravna po ljudskoj, a ne Božjoj logici. Međutim, ako želi biti na korist toj istoj javnosti, mora ostati vjeran kršćanskim vrednotama, pa i uz cijenu diskriminacije i progona. Jedino tako, ako je različit od te javnosti, može ispuniti svoje poslanje da bude „sol zemlje“ i „svjetlost svijeta“ (Mt 5,13s). Isus je tek nakon što je odbačen od javnosti svojega vremena kao beskoristan, štoviše štetan, postao „kamen zaglavni“ (Mk 12,10). Krv mučenika, sjeme novih kršćana – recept je i za ozdravljenje javnosti i danas. Ali ako sol obljetavi, čime će se zemlja osoliti?⁴⁰

40 Usp. Mt 5,13.

JESUS AND THE PUBLIC

Summary

The public is presented in the Gospels as a negative reality which does not accept Jesus. Jesus does not avoid this public, on the contrary, he speaks and acts publicly. Jesus' public ministry is affirms that his revelation and salvation are not meant for a narrow circle of people, but for the whole world. It is not only the ministry of Jesus that was public, but also his death. He was crucified in open air, in front of the walls of Jerusalem, on Golgotha, and a three languages inscription was nailed on the cross, so that everyone could have read why he died. On the other side, the publicity of Jesus' ministry and death, testifies that Jesus does not want to heal only the inner man, but wants a rehabilitation of all dimensions of life, including the public. A Christian should be prepared that because of his faith he will face the repulsion of the public, ruled by the human, not divine logic. But, if he wants to be useful to the same public, he must remain faithful to Christian values, at the price of discrimination and prosecution. Only if he is dissimilar to this public, he can fulfil his mission to be "the salt of the earth" and "the light of the world" (Matt 5,13s). It was after the rejection of the public of his time which declared him useless and harmful, that Jesus became the "corner stone" (Mk 12,10). The blood of martyrs, the seed of new Christians – this is the recipe for the healing of the public today. But if salt has lost its taste, how shall its saltiness be restored? (Matt 5, 13).

Key words: Jesus, public, privacy, disciples, messianic secret.